

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

«ԶԷ ԱՍՏ, ԱՅԼ ՅԱՐԵԱԼ»

Եւ նա ասէ ցնոսա. «Մի՛ գարեորիք, գՅիսուս խնդրէք զՆազովրեցի լղխա-
չնլնալն. չէ աստ, այլ յարնաւ. ահա՛ տնդին ուր նդին գնա»: (Մարկ. ԺԶ:6)

Գրեթէ երեք օրեր անցած էին խաչելութեան օրէն ի վեր, եւ Մարիամ ու միւս կիները, Համաձայն Հրէական օրէնքին, կ'երթային իրենց սիրեցեալ Վարդապետին մարմինը օծելու անուշահոտ իւղերով եւ խունկով, նոյն այն նուէրները՝ զորս բերած էին իրեն Արեւելքէն եկող երեք մոգերը: Անոնք մտահոգ էին թէ ո՞վ պիտի գլորէր Յիսուսի գերեզմանը ծածկող ահագին քարը, որպէսզի կարենային կատարել իրենց կրօնական պարտականու-
թիւնը: Սակայն մեծ եղաւ անոնց զարմանքը, երբ մօտենալով տեսան թէ գերեզմանին դուռը բաց էր արդէն եւ սպիտակազգեստ երիտասարդ մը նստած էր գերեզմանի աջին:

Բնականաբար զարնանային առաւօտեան Հետ բացուող Յիսուսի թափուր գերեզմանը ահ ու սարսափով լեցնէր սիրտերը իւղաբեր կիներուն, սակայն լուսազգեստ երիտասարդը անոնց կու տար բոլոր ժամանակներու մեծագոյն աւետիսը, «Հոս չէ՛, այլ յարութիւն առաւ, ահա այն տեղը ուր դրած էին անոր մարմինը»: Այսպէսով կ'իրականանար Եսայի Մարգարէի խօսքը, որ կ'ըսէր. «Ան պիտի յաղթահարէ մահը եւ Տէր Աստուած պիտի սրբէ մարդոց արցունքները իրենց ղէմքերէն»:

Վերջապէս, մահը ջախջախուած է ու ի սպառ յաղթահարուած. ահա ա՛յս է Սուրբ Զատիկուան գլխաւոր ու կեդրոնական պատգամը: Մահը՝ որ մեր նախահայրերուն եւ մեզի՝ հաւատացեալ քրիստոնեաներուն համար վերջին եւ մեծագոյն թշնամին էր, այլեւս պարտուած է, որովհետեւ Քրիստոս տակաւին կենդանի է ու տէրն է մեր կեանքերուն:

Կեանքի սկզբնաւորութենէն ի վեր մահուան գաղափարը միշտ սարսափ ազդած է մարդ արարածին: Ան եղած է անբաժան շուքը անոր եւ դողացուցած սիրտը նոյնիսկ ամենասրտոտ մարդուն, երբ ան մահուան Հետ ղէմ յանդիման գտնուած է: Հեթանոս աշխարհին համար մահը անյոյս ցաւ մըն էր, ջախջախուած նաւ մը, գեղեցիկ բայց ջարդ ու փշուր եղած մարմարեայ արձան մը, քնար մը փրթած թելերով ու կորսուած մեղեդիներով, ու վերջապէս անուշաբոյր սակայն կոխկրտուած ծաղիկ մը: Բայց ի՞նչ է մահը, եթէ ոչ «տուրքը մեր մեղքերուն», ինչպէս կ'ըսէ Պօղոս Առաքեալ: Մեռնիլ, սիրելի քոյրեր եւ եղբայրներ, քնանալ է, քնանալ ու թե-
րեւս երազել, բայց արդեօք ի՞նչ երազներ կ'ունենայ մարդ իր մահաբունին մէջ: Յետոյ մենք իբր մարդ-արարածներ վախը ունինք մահէն ետք անանուն բանի մը, տեղի մը, այն անծանօթ երկրին՝ որուն սահմաններէն ցարդ ոչ ոք դարձած է:

Վստահաբար շատ բաներ կան կեանքի մէջ, որոնցմէ մենք աւելի կը սարսափինք քան Ֆիզիքական մահէն: Մեզմէ ոմանց համար մահը ինքնին չունենար այդ կճող ու ցաւառիթ ճշմարտութիւնը մինչեւ որ մենք կորսնցնենք սիրելի մը: Աշխարհի բոլոր ազգերը իրենց Հոգեւոր եւ կրօնական իմաստասիրութեամբ տարբեր մօտեցում ունին կեանքի եւ

մահուան, ինչպէս նաեւ Հոգիի վախճանին մասին, բայց մեզի՝ քրիստոնեաներու համար Հոգին մահուրնէ ետք կը ճամբորդէ կեանքի վերջալոյսին ընդմէջէն հասնելու Աստուածային կեանքի արեւոտ ծագման: Միւս կողմէն սակայն, Զատիկը անբացատրելի բան մը ունի իր մէջ, որ մեր սիրտերը կը լեցնէ անխառն եւ անբացատրելի ուրախութեամբ եւ երջանկութեամբ: Անկասկած, մենք պիտի չկարենանք մահուան իրականութենէն խուսափիլ, բայց ԶԱՏԻԿ բառը ինքնին մարդուն կը պարզեւէ մեծ եւ զաւիթ ՅՈՅՍԻՆ անդորրը, քանի որ Քրիստոս կ'ապրի՝ ուրեմն մենք եւս պիտի ապրինք: Զատիկը սիրելիներ կ'օգնէ մեզի մեր նայուածքները մեր առօրեայ տաղտուկներէն բարձրացնելու վեր՝ մեր կարելիութիւններուն: Մենք պարտինք նայիլ վե՛ր, որովհետեւ երբ վար կը նայինք մենք պիտի տեսնենք միայն մեր անձերուն խեղճութիւնը եւ ուրիշ ո՛չ մէկ բան Աստուծոյ միւս ստեղծագործութիւններէն:

Երբ վարպետ ջուհակագործը սկսի հիւսել գորգ մը, ան նախ կ'ընտրէ բուրդերուն կամ մետաքսին գոյները, ապա զանոնք տեղաւորելով ջուհակին վրայ կը սկսի հիւսել իր նախասիրած տեսարանը կամ պատկերը: Անոնք որոնք գորգին կը նային հակառակ կողմէն, կը տեսնեն միայն գունաւոր հանգոյցներու թնճուկ մը, որ կը ներկայացնէ ո՛չ մէկ տեսարան եւ հետեւաբար չունի յատուկ գեղեցկութիւն: Բայց երբ գորգը աւարտի եւ անոր նայինք ջուհակագործին կողմէն՝ այն ատեն կը տեսնենք գորգին ամբողջ գեղեցկութիւնը: Այդպէս է նաեւ, մարդկութիւնը, որ միշտ հակամէտ է կեանքին նայելու սխալ կողմէն եւ ատոր համար ալ միշտ այն տպաւորութեան տակ է, որ կեանքը նոյնպէս անբացատրելի խառնաշփոթ թնճուկ մըն է:

Ու ճիշդ այս է որ կը տեսնենք իւրաքանչիւր Սուրբ Զատիկի տօնին, պատկերը կամ տեսարանը՝ Աստուծոյ կողմէն դիտուած: Զատիկը մըշտանորոգ ՅՈՅՍԻՆ է, ան՝ Հայր Աստուծոյ շնորհներուն եւ բարութեան հաստատումն է: Զատիկը, սիրելի հաւատացեալներ, կու գայ մեզի յիշեցնելու թէ Քրիստոս իր մահուամբ յաղթեց մահուան մարդկային պատմութեան գրքին մէջ նոր էջ մը բանալով:

Հետեւեալ Հին աւանդութիւնը, որ կը ցուցաբերէ Քրիստոսի մահուան եւ Յարութեան իրա՛ւ ոյժը, կը խօսի կրօնականի մը մասին, որ կը գտնէ Քրիստոսի գլխուն անցուած, արիւնոտ փշեպսակը: Ան առնելով այդ պըսակը կը տանի ու կը զետեղէ իր գիւղի համեստ մատրան խորանին վրայ: Եկեղեցի մտնող բոլոր հաւատացեալները երկվայրկեան մը նայելէ ետք անոր կը հեռանան, որովհետեւ ան իրենց կը յիշեցնէր անգթութիւնն ու տգեղութիւնը մեղքին, իրենց մեղքերուն: Այդ փշեպսակը խորանին վրայ կը մնայ մինչեւ Զատիկական առաւօտ, երբ բարի կրօնաւորը խորհելով թէ խորանը յարմար տեղը չէր Քրիստոսի չարչարանքները յիշեցնող այդ արիւնոտ փկային՝ փշեպսակին, կ'որոշէ վերցնել զայն հոնկէ: Հազիւ ան եկեղեցի մտած, անոր ռուգներուն կը զարնուին անսովոր բոյր մը. ան կը նկատէ թէ այդ առաւօտ արեւուն ճառագայթները կեդրոնացած էին փշեպսակի սուր փուշերուն վրայ, որոնցմէ հիմա դուրս եկած էին հազաւազիւտ գոյնով ու բոյրով վարդեր: Այս գողտրիկ պատմութիւնը հարազատօրէն կու տայ իմաստն ու խորհուրդը Ս. Զատիկին: Քրիստոսի

Յարութիւնը՝ մեղքի ամօթը կը փոխակերպէ մեղքերու թողութեան, եւ մեր անդամալուծող յուսահատութիւնը՝ նո՛ր յոյսի:

Ու մենք Հայերս, իւրաքանչիւր Ս. Զատիկի տօնի, մինչ կը տօնախմբենք Յարութիւնը մեր փրկչին, միաժամանակ կը տօնախմբենք յարութիւնը մեր ժողովուրդին, որուն ամբողջ պատմութիւնը, իր գոյութեան առաջին իսկ օրէն, եղաւ շարունակական Գողգոթա մը, լեցուն հալածանքով եւ անլուր տառապանքներով, սակայն ան միշտ նման զարնան՝ որ յարութիւնն է կեանքին ձմեռէն ետք, յարութիւն առաւ իր տառապանքներէն նման առասպելի Փիւնիկին, որովհետեւ անոր հաւատքը հանդէպ Աստուածորդւոյն եւ անոր լոյսին ճշմարտութեան եղած է անխախտ եւ կարծր իր լեռներու ապառաժներուն նման: Ան միշտ իր ամբողջ էութեամբ հաւատացած է Աստուծոյ արդարութեան եւ ճշմարտութեան վերջնական յաղթանակին: Եւ անոնք որոնք այն միամիտ հաւատքը ունին, որ մենք ազգովին մեռած ենք, չարաչար կը սխալին. մենք կ'ապրինք ու տակաւին պիտի շարունակենք ապրիլ հակառակ հզօրներու ատելութեան, նախանձին եւ նոյնիսկ անտարբերութեան:

Մահով ստացուած անմահութիւնը, սիրելի հաւատացեալներ, Զատիկն է ինքնին. այս պէտք է ըլլայ միակ պատգամն ու իմաստը իւրաքանչիւր Զատիկի մեզի բոլորիս: Մենք միշտ յիշելու ենք, որ մենք ազգովին կ'ապրինք այնքան ատեն՝ որքան զիտենք վառ պահել դարերու վրայ տարածուած յիշատակը մեր նահատակներու բազմութեան, որոնցմով շրջանակուած է Հայ ժողովուրդի տխուր բայց սխրալի պատմութիւնը:

Լաւ է, եւ միշտ պարտինք յիշել թէ ճշմարտութիւնը անմահ է: Թերեւս մենք կարենանք ճնշել ճշմարտութիւնը, կամ ամբաստանել զայն իբր ստախօս, դատապարտենք զինք, չարչարենք, սպաննենք եւ ապա թաղենք: Սակայն երեք օրեր ետք ան յարութիւն պիտի առնէ: Այս մէկը թող միշտ յիշենք եւ յոյսերնիս չկտրենք ճշմարտութենէն եւ արդարութենէն, որովհետեւ ճշմարիտը կը մնայ միշտ ճշմարիտ, արդարը՝ արդար, եւ իրաւատէրը՝ իրաւատէր, նոյնիսկ եթէ մեր շրջապատն ու աշխարհը փորձեն ուրիշ բան թելադրել մեզի: Ինչպէս որ կը հաւատանք արեւուն, թէ եւ երբեմն զինք չենք տեսներ, բայց ունինք այն բացարձակ վստահութիւնը թէ ան ուր որ է դարձեալ պիտի շողայ: Այդ իսկ պատճառով մենք իբր ազգ եւ եկեղեցի պարտինք մնալ ուրախ, նոյնիսկ եթէ մենք կ'անցնինք դժուարին ժամանակներէ, դաւադրութիւններէ եւ անարդար ու կողմնակալ որոշումներէ եւ նոյնիսկ երբ այնպէս կը թուի թէ մենք կը կորսնցնենք մեր ճակատամարտերը, քաջ վստահ պէտք է ըլլանք ճշմարտութեան եւ արդարութեան վերջնական ու ամբողջական յաղթանակին:

Թող այսօր, սիրելի քոյրեր եւ եղբայրներ, անգամ մը եւս միացնենք մեր սիրտերը, աղօթելու համար հոգիներու անդորրութեանը մեր բիւրաւոր, անմեղ նահատակներուն, որոնք խորշակահար ինկան օտար հողերու վրայ, Հայրենի տան եւ իրենց սիրելիներու կարօտը իրեց աչքերուն մէջ, հեռու իրենց պապենական հողերէն, ու թող սրբազան տաղասացին խօսքերը միշտ հնչէ մեր ականջներուն մէջ. «Մահուամբ զմահ կոխեաց եւ Յարութեամբն իւրով մեզ զկեանս պարգեւեաց», այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս. ամէն:

ՆՈՒՐԶԱՆ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ